

■ *Bibliopiscines una experiència d'animació a la lectura i de divulgació de les biblioteques de Balaguer (la Noguera)*

per Montse Camajuncosas* i Josep Sebastià Oms**

■ ANTECEDENTS

El **Manifest sobre la Biblioteca Pública** de la UNESCO és de sobra conegut i no cal fer-ne ara cap anàlisi. Però potser fóra interessant de veure com ens el vam plantejar dos bibliotecaris a Balaguer (la Noguera), encarregats de les dues biblioteques obertes als més de 12.000 habitants de la ciutat. L'any 1981 érem dos professionals nous i recentment incorporats a les biblioteques. L'un al capdavant de la Biblioteca de la Fundació Caixa de Pensions, amb presència a la ciutat des de l'any 1936, i l'altra, al capdavant de la primera Biblioteca Comarcal de la Xarxa de Biblioteques de la Generalitat de Catalunya, creada de feia poc.

Totes les frases entre cometes pertanyen a:

IFLA. Secció de Biblioteques Públiques. *Directius per a Biblioteques públiques*. (Barcelona: Col·legi Oficial de Bibliotecaris i Documentalistes de Catalunya, 1987.)

* Biblioteca Comarcal Margarida de Montferrat. Xarxa de Biblioteques de la Generalitat

** Xarxa de Biblioteques de la Fundació Caixa de Pensions

Plenament conscients d'allò que volfem, vam aplicar a nivell local el punt 6 del **Manifest**: «La biblioteca pública s'ha de crear d'acord amb una normativa legal clara, concebuda per assegurar l'oferta a escala nacional (local i comarcal) del servei de biblioteca pública. *La cooperació organitzada entre biblioteques és essencial* per tal que s'utilitzin plenament tots els recursos nacionals (locals i comarcals) i es posin al servei de qualsevol lector.»

El nostre primer objectiu va ser aconseguir que les biblioteques fossin «el mitjà principal per oferir a tothom el lliure accés al conjunt de pensaments i d'idees de l'home, i a l'expressió de la seva imaginació creadora», partint del punt 4 del **Manifest**. Per això, vam plantejar-nos analitzar els recursos de cada biblioteca i organitzar-los amb vista a obtenir el màxim rendiment en profit de la comunitat. Es realitzaren tres tipus d'anàlisi: dels fons bibliogràfics i documentals, dels lectors-usuaris dels nostres serveis, i de la informació que cada centre podia oferir.

El resultat de l'estudi dels fons comportà una selecció de prioritats en la tria de les noves adquisicions, per tal de completar determinades matèries i evitar duplicitats d'esforços. Si bé no es va fer necessari el préstec interbibliotecari —no té gaire sentit en una localitat petita on les distàncies entre biblioteques són mínimes—, sí que es va establir un eficaç servei d'informació i de referència que va satisfer les necessitats dels usuaris.

En analitzar el tipus de lectors que freqüentaven les biblioteques tot i tenir molt present el punt 20 del **Manifest** —«els estudiants de totes les edats han de poder comptar amb la biblioteca pública per completar els serveis oferts per les institucions acadèmiques»— i el punt 5 —«la biblioteca es preocupa de renovar l'esperit humà, proporcionant-li llibres per al lleure i per al plaer, ajudant els estudiants i oferint informació tècnica, científica i sociològica posada al dia»—, ens adonàrem que quasi només proporcionàvem servei als estudiants.

Era, per tant, necessari reorientar el servei i aconseguir el màxim rendiment dels equipaments bibliotecaris i dels fons. La primera actuació va ser la realització periòdica de **guies de lectura**. Teníem el convenciment que era un mitjà idoni per oferir una informació selectiva sobre fets i temes d'actualitat i d'interès general (viatges, excursionisme, gastronomia, ecologia, publicacions periòdiques, política, àudio-visuals, narrativa...). Tot el plaer i el lleure que oferien els fons bibliogràfics de les nostres biblioteques s'obria com un ventall a tots els centres i agrupacions culturals i recreatives, escoles, instituts, guarderies, associacions de pares, bars i restaurants, premsa i ràdio locals, etc.

La tasca no va ser fàcil, però comprovàrem que les guies que havíem dissenyat en comú —on també donàvem l'adreça, l'horari i les condicions per a ser lector— i que mensualment escampàvem per la ciutat, començaven a donar resultat. S'anava trencant la imatge de biblioteca-estudi i de biblioteca-guarderia, augmentaven les inscripcions de lectors adults, creixia el préstec de novel·les i publicacions periòdiques, i a la sala de lectura també hi havia adults llegint diaris i revistes, consultant obres de referència i interessant-se per les novetats adquirides.

La feina diària ens absorbia molt de temps i d'energies: fer de la biblioteca un lloc agradable on el lector es trobi a gust; atendre'l amb tranquil·litat i ajudar-

lo en la recerca de la informació; organitzar i atendre les visites col·lectives dels diferents centres escolars; programar i promoure activitats de dinamització cultural; exposicions de novetats bibliogràfiques i de temes d'interès o d'actualitat; col·laboració en els mitjans de comunicació local;... i tota una colla de feines prou conegudes per tots nosaltres.

Tot i això, ens adonàvem que «les biblioteques públiques serveixen a comunitats on hi ha gent que no utilitza els seus serveis i que mai no esdevindran usuaris si no s'identifiquen, es preveuen i es tenen en compte les seves necessitats. Els serveis s'han de promocionar i anunciar de manera decidida, per tal que la gent comenci a adonar-se que algunes de les seves necessitats es poden satisfer a la biblioteca».

La decisió fou sortir al carrer amb «una comprensió més gran de les necessitats dels grups i dels individus i una estimació més imaginativa de la contribució que les biblioteques públiques poden fer per satisfer-les».

■ LA IDEA

Durant el mes de maig de 1988 vam assistir al **IV Encuentro nacional de animadores del libro infantil y juvenil**, a Guadalajara. En una d'aquelles estones de descans, llegírem una comunicació presentada pels responsables de les biblioteques de Dueñas i Baltanás (Palència), on explicaven la seva experiència de dur a les piscines municipals els serveis de lectura i de préstec. Ja teníem la reposta a la nostra idea de sortir al carrer i d'apropar-nos a nous usuaris potencials.

■ PREPARACIÓ I REALITZACIÓ

Havíem de fer la proposta de l'activitat i transmetre el nostre objectiu: «*Si els lectors no poden anar a la biblioteca, caldrà que la biblioteca arribi a ells*». Tanmateix, els recursos mai no són il·limitats i s'han d'organitzar acuradament per oferir el màxim profit a la comunitat. En conseqüència, cada autoritat bibliotecària decideix oferir un conjunt de serveis amb la varietat i la profunditat suficients per solucionar millor les necessitats locals. L'assignació dels recursos s'hauria de basar en l'estimació de les necessitats del conjunt de la població local i no solament en la demanda dels usuaris actuals.»

No ens inventàvem res de nou, era qüestió d'aplicar la normativa, i així ho vam fer:

— Aniríem a les dues piscines municipals en horaris de matí i de tarda, alternatiu per setmana i per biblioteca. La biblioteca de la Fundació Caixa de Pensions, que obre a la tarda, es faria càrrec de les dues hores del matí, i la

Biblioteca Margarida de Montserrat, que a l'estiu només obre al públic el matí, es faria càrrec de les dues hores de la tarda. El servei de **Bibliopiscines** s'oferiria durant tot el mes de juliol, tots els dies menys els caps de setmana i amb els dos bibliotecaris al davant de l'experiència.

— El material necessari era: els lots de llibres, dues ombrel·les, dues taules, dues cadires, blocs, bolígrafs, clips, fitxers i targetes per realitzar el préstec. A més a més calia un lloc tancat per guardar tot aquest material.

— Per a la publicitat i la promoció de l'activitat es confeccionaren uns dossiers que incloïen: la proposta, uns díptics amb l'horari de les bibliopiscines i uns fullets amb els serveis i els horaris de les dues biblioteques. Els dossiers s'enviaren a tots els membres de la Corporació Municipal, a la Delegació de la Caixa de Pensions, als Serveis Territorials de Cultura, a les respectives Centrals de Biblioteques, als centres d'ensenyament, a les entitats culturals i reactivatives i als mitjans de comunicació.

— Els lots de llibres havien de ser un ventall representatiu dels fons de les dues biblioteques, fent incidència en el caràcter lúdic i de lleure, tant per a adults com per a infants i joves, incloent-hi la premsa diària, setmanal i mensual. En total uns 200 llibres i còmics, i 25 publicacions periòdiques. Una tercera part havia d'estar dedicada als lectors infantils.

— Calia buscar col·laboracions i ajuts per estalviar despeses. Era una experiència nova, i no coneixíem l'acceptació ni els resultats que s'obtidrien. L'Ajuntament ens proporcionà el mobiliari, els para-sols i el transport. El lloc per desar els llibres ens el van facilitar els encarregats de les piscines. El Centre de Recursos Pedagògics de la Noguera col·laborà en la impressió dels fullets i dels díptics.

— El pressupost del primer any es va presentar, per a la seva aprovació, a la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament. El segon any, davant la necessitat de reforçar el servei mitjançant la contractació d'un ajudant, es presentà el pressupost conjuntament a la Fundació Caixa de Pensions (Xarxa de Biblioteques) i a la Regidoria de Cultura.

PRESSUPOST

any	material	publicitat	gratificació	imprevistos	total
1988	13.800	1.400	—	1.500	16.700
1989	1.989	1.511	40.000	1.500	45.000

L'acollida per part dels usuaris de les piscines va ser bona, principalment pel que fa als més joves. Els adults van llegir la premsa diària i les revistes. El fet d'oferir servei de préstec durant la segona temporada va suposar que es llegissin més llibres.

ESTADÍSTIQUES

any	dies	lectors	total	mitjana/dia	% usuaris
1988	19	I: 996 A: 356	1.352	71	39 %
1989	18	I: 1.062 A: 525	1.587	88	40 %

I: lectors infantils/juvenils. A: lectors adults. %: usuaris sobre el total d'assistència a les piscines.

Els mitjans de comunicació van acollir l'activitat amb simpatia i curiositat. Era una interessant notícia d'estudi. La premsa va publicar reportatges, notícies i ressenyes (*Segre, La Mañana, ABC, Ya, Diario 16, El Món...*). Les emissores de ràdio en van donar una gran difusió i realitzaren entrevistes en directe (Ràdio Cadena, Ràdio Balaguer, Ràdio Nacional, Antena 3, Ràdio Lleida, Catalunya Ràdio, Cadena Ser,...). Les tres cadenes de televisió en van realitzar reportatges per als seus programes informatius (Telediari de TVE1, Teledues de TVE2 i Telenotícies de TV3).

■ VALORACIÓ

Creiem que vam assolir els objectius que ens vam proposar en un principi i, pel que fa a la difusió, fins i tot, els vam sobrepassar.

S'han estès els serveis de la biblioteca a llocs on hi ha lectors potencials, s'han experimentat noves formes de promoció de la lectura en espais diferents dels habituals, i s'han divulgat els fons i serveis de les dues biblioteques a persones que en desconeixien l'existència o la ubicació. En definitiva s'ha presentat la biblioteca com un centre cultural i lúdic, actiu, obert i al servei de la comunitat.

Després de dos anys d'experiència i a punt de començar la tercera, hem comprovat que el servei de préstec i el nombre d'inscripcions de lectors ha anat augmentant progressivament. La majoria dels ciutadans coneix l'existència dels serveis que la biblioteca ofereix. Els bibliotecaris hem connectat directament amb la població i hem trencat, alhora, la imatge de la biblioteca com a lloc tancat i encarcerat.

■ CONCLUSIÓ

Estem arribant «al reconeixement del valor d'uns lligams més estrets entre la biblioteca i la comunitat a què pertany». Els bibliotecaris hem sintonitzat amb la població i aquesta ens ha conegut personalment, i, dins de les nostres possibilitats, hem satisfet els interessos de la comunitat.

El ressò que l'activitat ha tingut als mitjans de comunicació, ha donat lloc a una gran projecció de les biblioteques i, per extensió, de la ciutat de Balaguer.

L'activitat de les **Bibliopiscines** s'ha estès a diversos llocs de Catalunya i de l'Estat (Mollerussa, Terrassa, Ourense, Tàrraga i Sa Pobla).

Si considerem que les despeses han estat mínimes, tenint present l'augment d'usuaris a les biblioteques, que s'ha donat una informació àmplia i extensa, que l'activitat es va estenent a altres llocs, que l'acollida ha estat molt positiva i que cap llibre no ha «mort» ofegat ni cap lector no ha hagut de renunciar al plaer de la lectura, tot això ens confirma que cal continuar amb les **Bibliopiscines** com una activitat d'animació a la lectura i de promoció de les biblioteques.